

із ним. Встановлено, що встановлення меж виробництва насіння міжнародними компаніями не знімає з порядку денного загрозливе зростання залежності від імпортованих виробників насіння, але принаймні визначає певні рамки для перспективної роботи з розвитком власне українських ліній, їхнього патентного захисту та просування. А освоєння високих стандартів роботи у високотехнологічних центрах точно не завадить вітчизняним фахівцям галузі. **Висновки.** Аргументовано, що курсова динаміка, світовий попит, внутрішня економіка сільгосп-

виробників і ємність ринку, що росте, в теорії надають непогані можливості для розвитку власне українського насінництва та підрозділів світових виробників. Локалізовані в Україні насінницькі центри транснаціональних корпорацій обмежені в ціновій конкуренції, оскільки змушені дотримуватися політики рівноважних цін – вартість одного гібрида повинна бути однаковою незалежно від країни виробництва.

Ключові слова: зовнішня торгівля; ринок; насіння; сільськогосподарський виробник; державне регулювання.

УДК 338.432:63

Стан та ефективність використання основних виробничих фондів Українського інституту експертизи сортів рослин

Скубій О. А.

Український інститут експертизи сортів рослин, вул. Горіхуватський шлях, 15, м. Київ, 03041, e-mail: s_olga2012@ukr.net

Мета. проведення досліджень ефективності використання основних фондів Українського інституту експертизи сортів рослин (УІЕСР), сформувані напрямки підвищення ефективності їх використання. **Методи.** Використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: порівняння, аналізування та узагальнення, програмно-цільовий метод, методи статистичного аналізу, графічний метод, методи комп'ютерної обробки економічної інформації, метод узагальнень. **Результати.** Управління ресурсами УІЕСР з метою підвищення ефективності інноваційного розвитку системи охорони прав на сорти рослин та посилення його конкурентних позицій на національному і міжнародному рівнях потребує впровадження в діяльність установи системи діагностики процесу формування та функціонування основних фондів, що дозволить розробити новий підхід до забезпечення їх діяльності оптимальним обсягом і структурою ресурсів. Використання інструментарію діагностики в системі управління основними фондами повинно спиратися на відповідні методичні засади щодо цієї проблеми.

Важливе значення має аналіз руху та технічного стану основних фондів на підприємстві, який проводиться за такими показниками: коефіцієнт зносу, коефіцієнт придатності, коефіцієнт оновлення основних фондів підприємства, коефіцієнт вибуття основних засобів. Позитивною в діяльності підприємства є ситуація, коли вартість введених у дію основних засобів перевищує вартість вибутих основних засобів. Для цього розраховується коефіцієнт приросту основних засобів, коефіцієнт реальної вартості основних засобів відображає питому вагу за-

лишкової вартості основних засобів у загальній вартості майна підприємства.

За результатами дослідження з'ясовано, що коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів у майні УІЕСР коливається у межах 0,66–0,73 і не сягає критичної позначки (0,2–0,3). Це дає змогу зробити висновок про те, що реальний виробничий потенціал Інституту не є низьким і не потребує коштів для виправлення становища, а навпаки має тенденцію до збільшення. У 2023 році коефіцієнт зносу основних засобів склав 0,24, що є прийнятним для діяльності підприємства; коефіцієнт придатності основних засобів становить 0,076. Таким чином, збільшення коефіцієнта придатності пов'язане зі зменшенням коефіцієнта зносу, що вважається позитивним явищем, оскільки характеризує збільшення темпів оновлення основних засобів. Коефіцієнт оновлення основних засобів становить 0,20, коефіцієнт вибуття основних засобів – 0,07, коефіцієнт приросту основних засобів – 0,14. Що характеризує поліпшення ситуації за станом основних фондів і покращення їх руху. Підтвердженням покращення цих показників стало зменшення коефіцієнту зносу і збільшення коефіцієнту придатності, оновлення та приросту.

Одним із важливих напрямків підвищення ефективності виробництва є поліпшення використання основних фондів. До показників, які характеризують ефективність використання основних засобів, належать: фондоддача, фондодіагностика, фондоозброєність та рентабельність основних фондів. Найбільш загальним показником, який характеризує ефективність використання основних засобів, є фондоддача, яка показує, скільки гривень продукції одержує підприємство з 1 гривні функціонуючих основних фондів, тобто ефективність вкладених коштів в основні фонди. У 2023 році він збіль-

шився у два рази і склав 0,08 грн. Зворотнім показником фондоддачі є показник фондодмісткості, що становить 12,04 грн і дає уяву про необхідну величину основних фондів, потрібних для виробництва певного виду продукції. За стабільного функціонування підприємства фондоддача повинна підвищуватися, а фондодмісткість знижуватися. Показником, що характеризує озброєність одного працівника основними фондами, є показник фондоозброєності. Коефіцієнт фондоозброєності збільшився на 0,09 тис. грн і становить – 0,43 тис. грн на 1 працівника. Відносним показником ефективності використання основних фондів, що необхідний для аналізу господарської та економічної діяльності будь-якого підприємства, є рентабельність, яка дозволяє побачити скільки прибутку отримано з кожної витраченої гривні або іншої валюти. Впродовж 2023 року прослідковується поступове збільшення коефіцієнту рентабель-

ності основних засобів, на кінець звітного періоду він склав 6,75%. **Висновки.** Проаналізувавши стан основних виробничих засобів у майні УІЕСР можна зробити висновок про реальний виробничий потенціал Інституту та його філій; про зміни кількісного і якісного стану основних засобів, про темпи їх приросту та оновлення, що відображається на обсягах виробництва продукції, ефективність вкладення коштів в основні фонди, забезпеченість підприємства основними фондами.

За результатами проведених досліджень встановлено, що показники фінансово-господарської діяльності УІЕСР були стабільними і реальний виробничий потенціал Інституту знаходиться на задовільному рівні та має тенденцію до збільшення.

Ключові слова: основні фонди; виробничий потенціал; показники ефективності; фондоддача; фондодмісткість; фондоозброєність.

УДК 635.1:633.491

Ринок картоплі в Україні: проблеми, виклики та перспективи

Сонеч Т. Д.*, Михайлик С. М., Києнко З. Б.

Український інститут експертизи сортів рослин, вул. Горіхуватський шлях, 15, м. Київ, 03041, Україна,
*e-mail: sonechkoatd@ukr.net

Мета. На основі дослідження відкритих джерел інформації проведено аналіз споживчого ринку та напрямів використання картоплі в Україні для визначення пріоритетних шляхів розвитку картоплярства. **Методи.** Порівняння, абстрагування, узагальнення, аналіз і синтез. **Результати.** Картопля є однією з базових і традиційних культур в Україні. Її врожай варіює у межах від 19 до 22 млн. тонн. Оцінка валового збору картоплі ускладнена через те, що понад 90% її вирощується у приватних господарствах для власного споживання. Близько 31% вирощеної картоплі використовують на продовольче споживання, 29% – на корм, 26% – для садіння, 6% – нехарчова переробка (виробництво крохмалю і продукції з нього). При цьому втрати при збиранні та зберіганні можуть становити 10–20%. Картоплярство в Україні орієнтоване, здебільшого, на внутрішній ринок. Є невеликий за обсягом експорт до Молдови, Азербайджану і Грузії. Експорт до країн Західної Європи ускладнений через санітарні обмеження

та потребує гармонізації законодавства. Одна із головних переваг картоплярства – розширений перелік можливостей переробки. Попит на продукти переробки картоплі постійно зростає. Картопля є компонентом для виробництва у харчовій (картопля фрі, крохмаль, чипси, картопляні пластівці, борошно), паперовій, текстильній, хімічній та фармацевтичній промисловості. Кожна галузь вимагає певних якісних показників продукції. Загальними вимогами до картоплі на переробку є збалансований вміст сухої речовини, цукрів та крохмалю в бульбах, неглибоке залягання вічок, незначне механічне пошкодження бульб, відсутність бульб із певними фізіологічними деформаціями. **Висновки.** Таким чином, для картоплярів краще поєднувати вирощування картоплі із переробкою, тоді можливий гарантований збут продукції та оплата. Наразі в Україні налагоджено виробництво крохмалю і чипсів. Перспективним напрямом є виготовлення напівфабрикатів з картоплі. Для цих цілей виділяють сорти картоплі, призначені для варіння, смаження, запікання та з кольоровим забарвленням м'якоті бульб. Займаючись переробкою можна заробляти не тільки на вирощуванні картоплі, а й отримувати прибуток незалежно від сезону. Проте, обов'язково потрібно мати власне сховище для її зберігання.

Ключові слова: картопля; вирощування; переробка; крохмаль; чипси; зберігання.

Tetiana Sonets

<https://orcid.org/0000-0002-9603-0452>

Svitlana Mykhailiyk

<https://orcid.org/0000-0001-9981-0545>

Zina Kyienko

<https://orcid.org/0000-0001-7749-0296>